

CESTA HUSOVA OCHRÁNCE DO SLUŽEB ZIKMUNDA LUCEMBURSKÉHO. POZNÁMKY KE DVORSKÉ KARIÉŘE JINDŘICHA LEFLA Z LAŽAN

Viktor Pohanka

Vítězství božích bojovníků v bitvě pod Vyšehradem zaplatila životem řada šlechticů bojujících na straně českého krále Zikmunda. Jednou z obětí byl i Jindřich Lefl z Lažan, jehož přítomnost v šicích uherského panovníka působí více než překvapivě. Jednoho z oblíbenců Václava IV. totiž obvykle spojujeme se zcela opačným věroučným táborem, neboť právě Lefl, obžalovaný u papežské kurie již roku 1412 z ochrany kacířství, proslul poskytnutím azylu Janu Husovi před jeho odjezdem do Kostnice.¹ Přirozeně se tak nabízí otázka po příčinách Jindřichova markantního politického obratu. Jak se z dvorana Václava IV. stal služebník jeho nevlastního bratra, s nímž českého krále nikdy nepojily dobré vztahy? Tato otázka by se měla stát svorníkem následujících úvah.

1. Literatura, prameny, přístup řešení

Ariadninu nit, vinoucí se celou prací, nepředstavuje pouze osobnost vratislavského hejtmána, o níž toho není mnoho známo,² ale i dvorská problematika.³ Dvůr Václava IV. se stal badatelskou doménou Ivana Hlaváčka,⁴

¹ BARTOŠ, František Michálek: *České dějiny II/6. Čechy v době Husově 1378–1415*. Praha 1947, s. 379.

² Leflova osobnost pronikla do většiny historických prací pouze v souvislosti s ochranou Jana Husa a podílem na vyjednávání Zikmundova glejtu. Leflův charakter se pokusil vystihnout pouze František M. Bartoš, jenž Jindřicha považoval za upřímného Husova stoupence (viz Tamtéž, s. 379). Odlišný názor, považující Lefla za pragmatika hrajícího na obě strany a čekajícího, jak se nepřehledná situace vyvine, představil ŠMAHEL, František: *Husitská revoluce, díl II. Kořeny české reformace*. Praha 1993, s. 270–272, 309.

³ K tomu DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ, Dana: *Panovnický dvůr ve středověku. Struktura, prostor a reprezentace*. In: DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ, Dana – ZELENKA, Jan (eds.): *Dvory a rezidence ve středověku*, sv. II. Skladba a kultura dvorské společnosti. Praha 2008, s. 11–37; teoreticky, i s podáním definice dvora, také HLAVÁČEK, Ivan: *Dvořan – diplomat*. In: NODL, Martin – ŠMAHEL, František (eds.): *Člověk českého středověku*. Praha 2002, s. 118–138; LE GOFF, Jacques – SCHMITT, Jean-Claude: *Encyklopedie středověku*. Praha 2002, s. 136–145; ke dvoru Václavova otce KAVKA, František: *Život na dvoře Karla IV*. Praha 1993.

⁴ HLAVÁČEK, I.: *Das Urkunden- und Kanzleiwesen des böhmischen und römischen Königs Wenzel IV. 1376–1419. Ein Beitrag zur spätmittelalterlichen Diplomatie*. Stuttgart 1971; Týž: *K or-*

jenž upozornil i na význam relačních poznámek v období, kdy z pramenů mizejí svědečné řady.⁵ Ač Hlaváckovy závěry činí z Václavova dvora jeden z těch nejlépe probádaných, odmítnul (oprávněně) Robert Novotný dominanci nižší šlechty mezi dvořany nejstaršího syna císaře Karla IV.⁶ Mocenské mechanismy pražského dvorského prostředí v době před Husovým upálením pak ve své studii naznačil Jan Urban.⁷ Komplikovanější situace vyvstává v případě uherského dvora. Postrádáme totiž pojednání, jež by zahrnulo všechna teritoria, jimž Zikmund vládnul.⁸ Martin Kintzinger zmapoval ve směr jen říšskou složku budínského dvora. Inspirativně ovšem nastínil mechanismy výběru a inkorporace nových familantů do uherského dvorského státu.⁹ Politickou komunikací se zabýval také Arnd Reitemeier, který obrátil pozornost i k úloze předních dvořanů při vytváření zahraniční politiky.¹⁰ Göttingenský badatel zdůraznil nezbytnost sítě kontaktů zasahujících na cizí dvory, měla-li být diplomacie úspěšná, což deklaroval na příkladu několika slezských šlechticů sloužících současně na dvorech říšských i anglických králů.¹¹

Ač se po vydání Lucemburkovy biografie – z pera Františka Kavky – zdvihla vlna zájmu o zikmundovskou tematiku,¹² zabýval se mechanismy výběru dvořanů z českých zemí budínským dvorem pouze Martin Čapský.¹³ Týž historik se podílel také na zkoumání proměn správy vedlejších zemí, kte-

ganizaci státního a správního systému Václava IV. Dvě studie o jeho itineráři a radě. Praha 1991.

⁵ Týž: *Studie k diplomacie Václava IV. Relátoři listin Václava IV. a královská rada.* Československý časopis historický, 11, 1963, č. 2, s. 198–225.

⁶ NOVOTNÝ, Robert: *Ráj milců? Nižší šlechta na dvoře Václava IV.* In: DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ, D. – ZELENKA, J. (eds.): *Dvory II.*, s. 215–229.

⁷ URBAN, Jan: „Kališnický“ převrat na dvoře Václava IV. In: PÁNEK, Jaroslav – POLÍVKA, Miloslav – REJCHRTOVÁ, Noemi (eds.): *Husitství – reformace – renesance. Sborník k 60. narozeninám Františka Šmahela. Sv. I.* Praha 1994, s. 419–431.

⁸ K tomu ELBEL, Petr: *Úvaha o stavu bádání ke dvoru Zikmunda Lucemburského a představení prosopografického výzkumu Zikmundových dvořanů z českých zemí.* In: DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ, D. – ZELENKA, J. (eds.): *Dvory II.*, s. 231–244.

⁹ KINTZINGER, Martin: *Westbindungen im spätmittelalterlichen Europa. Auswärtige Politik zwischen dem Reich, Frankreich, Burgund und England in der Regierungszeit Kaiser Sigismunds.* Stuttgart 2000, s. 165–197.

¹⁰ REITEMEIER, Arnd: *Aussenpolitik im Spätmittelalter. Die diplomatische Beziehungen zwischen dem Reich und England 1377–1422.* Paderborn 1999, s. 81–104.

¹¹ Týž: *Ritter, Königstreue, Diplomaten. Deutsche Ritter als Vertraute der englischen und deutschen Könige im 14./15. Jahrhundert.* Zeitschrift für historische Forschung, 24, 1997, s. 1–23.

¹² KAVKA, F.: *Poslední Lucemburk na českém trůně. Králem uprostřed revoluce.* Praha 1998.

¹³ ČAPSKÝ, Martin: *Vévoda Přemek Opavský (1366–1433). Ve službách posledních Lucemburků.* Brno – Opava 2005, s. 159–317.

rá s tématem této práce rovněž souvisí.¹⁴ Od vratislavských událostí z léta roku 1418 se při ličení první pražské defenestrace, kterou pojednal v rámci schématu klasického řeckého dramatu, odrazil Petr Čornej,¹⁵ jenž upozornil na vazby mezi oběma převraty.

Pramenný korpus, ač poměrně pestrý, není naneštěstí příliš bohatý. Nejucelenější soubor písemností se zachoval ve Vratislavi. Jedná se především o úřední materiál, jenž není uložen v uceleném fondu. Proto bylo nutné prozkoumat městské dokumenty, obsahující krom soudní i většinu správní agendy, fondy jednotlivých vratislavských klášterů a depozity několika slezských měst,¹⁶ jakož i městské knihy *vin a výroků*¹⁷ a registry hejtmanských kancelářských register. Jindřichovo období zahrnovaly dnes nedochované kopíáře označované jako *B minorum* a *D magnum*. Údaje obou knih však eviduje tzv. *Registrum Frobenianum*,¹⁸ sestavené v 16. století na bázi uvedených register, které představuje katalog většiny vsí Vratislavského knížectví, u nichž jsou uvedeny záznamy informující o majetkových transakcích vztahujících se k dané lokalitě. Ač pramen není bezproblémový – obsahuje občasné chyby (ve jménech vydavatelů) a velmi často neeviduje místo vydání písemnosti, kterým však v absolutní většině případů je Vratislav,¹⁹ – rozšiřuje náš korpus o desítky regist.

Leflovu kariéru na dvoře Václava IV. podchycují zejména dvorské desky,²⁰ díky nimž disponujeme zřetelnými doklady o jeho přítomnosti v králově blízkosti. V případě budínské *familiae regis* však musíme konstatovat, že nemáme jedinou zmínku o Leflově příslušnosti mezi dvořany. Opřít se lze pouze o záznamy říšských regist, které dokládají kontakt vratislavského hejtmána

¹⁴ BOBKOVÁ, Lenka – ČAPSKÝ, Martin – KORBELÁŘOVÁ, Irena a kol.: *Hejtmanská správa ve vedlejších zemích Koruny české*. Opava 2009.

¹⁵ ČORNEJ, Petr: 30. 7. 1419. *První pražská defenestrace. Krvavá neděle uprostřed léta*. Praha 2010.

¹⁶ Archiwum Państwowe we Wrocławiu (dále APW), f. Dokumenty miasta Wrocławia (dále DMW); fondy jednotlivých vratislavských klášterů a městské depozity srov. APW, repertorium (dále rep.) 1b, 58, 66, 67, 132a a 132d.

¹⁷ APW, f. Akta miasta Wrocławia (dále AMW), sign. 655–659, Libri excessum et signaturarum, č. mikr. T 80 385–T 80 389.

¹⁸ APW, f. AMW, sign. 463–466 *Registrum Frobenianum*. Repertorium investituarum in Praediis Ducatus Wratislaviensis, quae in Libris eiusdem Cancellariae continentur, č. mikr. T 80 193–T 80 196.

¹⁹ Stejně jako ve Svidnickém knížectví docházelo k fixaci kanceláře v sídelním městě. O svidnických poměrech JUREK, Tomasz: *Landbuch księstw świdnickiego i jaworskiego III*. Poznań 2007, s. XXII.

²⁰ Pro úsporu místem budou všechny edice citovány až na patřičném místě.

se Zikmundem v klíčovém období počátku roku 1419.²¹ Z následujícího roku pak pochází ne zcela jednoznačný dokument, na jehož základě však můžeme Lefla situovat do blízkosti uherského dvora.²²

Nikterak impozantní stav dochovaných pramenných svědectví znemožňuje přímé hledání odpovědí na položené otázky, neboť k dispozici máme především úřední materiál. Ten lze využít k sestavení itineráře vratislavského hejtmána, jenž naznačí, jak často tento v zemi vůbec pobýval. Výpovědní hodnota itineráře, jak připomněl Tomasz Jurek, však nikdy není stoprocentní, neboť část dokumentů se jednoduše nedochovala a část zase pochází z aktivity kanceláře vydávající písemnosti bez hejtmánovy bezprostřední účasti.²³ Přesto je možné itineráře využít, jak nedávno dokázala Hana Miketová, která úspěšně rekonstruovala politickou kariéru (kladského a frankenštejnského hejtmána) Jana II. Opavsko-Ratibořského právě touto cestou.²⁴ Přes dílčí odlišnosti, zejména vyšší urozenost a absenci služby na pražském dvoře, nepostrádá inspirativnost ani studie Martina Čapského, jenž zmapoval cestu vévody Přemka Opavského mezi budínské familianty.²⁵ Na základě představení prosopografického výzkumu českých dvořanů v uherské *familií regis*, který avizoval Petr Elbel, by zase bylo možné považovat Lefla za jednoho ze Zikmundových dvořanů, a proto je nutné přihlídnout rovněž k (široce pojaté) Elbelově metodice.²⁶ Také v tomto případě proto informace itineráře obohatíme o zkoumání vazeb mezi některými dvořany.²⁷ Podobným způso-

²¹ *Regesta Imperii* (dále RI) XI. *Die Urkunden Kaiser Sigmunds I. (1410–1437)*. Ed. ALTMANN, Wilhelm. Innsbruck 1896, č. 3795a. Protože registry cituji podle internetových stránek <http://regesten.regesta-imperii.de>, uvádím pouze jejich čísla, nikoliv stránky, na nichž se nacházejí v edici.

²² *Srov. Codex diplomaticus Silesiae* (dále CDS) XI. *Breslauer Stadtbuch enthaltend die Rathslinie von 1287 ab und Urkunden zur Verfassungsgeschichte der Stadt*. Eds. MARKGRAF, Hermann – FRENZEL, Otto. Breslau 1882, č. 37, s. 177–178.

²³ JUREK, T.: *Landbuch III*, s. XXII–XXIII. Rovněž WĘCOWSKI, Piotr: *Polskie itineraria średniowieczne i nowożytne. Przegląd badań i propozycje badawcze*. *Studia źródłoznawcze*, 37, 2000, s. 13–48.

²⁴ MIKETOVÁ, Hana: *Muž se špatnou pověstí. Itinerář vévody Jana II. Opavského a Ratibořského*. In: FELCMAN, Ondřej (ed.): *Historie 2008. Sborník prací ze 14. celostátní studentské vědecké konference* konané 5. a 6. března 2009 v Hradci Králové. Hradec Králové 2009, s. 37–58.

²⁵ ČAPSKÝ, M.: *Cesta vévody Přemka Opavského mezi familianty budínského dvora. Příspěvek k vytváření uherské strany v předvečer husitské revoluce*. In: DOLEŽALOVÁ, Eva – NOVOTNÝ, Robert – SOUKUP, Pavel (eds.): *Evropa a Čechy na konci středověku. Sborník příspěvků věnovaných Františku Šmahelovi*. Praha 2004, s. 171–186.

²⁶ ELBEL, P.: *Úvaha*, s. 240–241.

²⁷ S požadavkem co největší komplexnosti správních dějin zdůrazňoval využití prosopografie také REITEMEIER, A.: *Aussenpolitik*, s. 19. K metodě interpretativní prosopografie

bem úspěšně překlenul nedostatek pramenů Jan Urban, který poodhalil fungování dvorských klik, tolik důležitých pro ovlivňování politiky Václava IV., v letech 1411–1414.²⁸ Urbanův přístup však nelze využít beze zbytku, neboť v posledních letech Václavovy vlády, jež postihuje tato práce, již v králově blízkosti nedocházelo k boji šlechtických kotéříí. Přesto u dvora pobývaly různé zájmové skupiny, které, měly-li ovlivňovat pražskou diplomacii, musely být napojeny na vlivné dvořany.²⁹ Musíme se proto pokusit rekonstruovat síť „přátelských“ vazeb, jimiž disponoval vratislavský hejtman a které mu mohly usnadnit či přímo zprostředkovat jeho politický obrat.

2. Na dvoře Václava IV.

Naše úvahy musíme započít nastíněním vývoje Jindřichovy kariéry na pražském dvoře. Dochované prameny umožňují přiblížit kontury jeho postupu, uniká nám ale odpověď na otázku, kdy Lefl pronikl mezi dvořany Václava IV. Jistě je v panovníkově blízkosti doložen jeho listinou, vydanou ve vídeňském zajetí v listopadu 1403, jíž král udělil svému komorníkovi Jindřichovi ze Seidlitz plat vybíraný v landshutském vikpildu ležícím ve Svídnicku.³⁰ Lze proto předpokládat, že v oné době již Lefl u dvora jistou dobu působil, a proto musíme termín proniknutí do králova okolí klást nejpozději k počátku roku 1402, neboť v březnu téhož roku byl již Václav IV. zajatcem svého nevlastního bratra Zikmunda.³¹ Zdá se přitom pravděpodobné, že za jeho příchod ke dvoru se přimluvil jeden z dvořanů, Nikel ze Sedlice, jenž se jako králův rádce uvádí již roku 1383. Jednalo se o diplomata, který byl v jistých záležitostech vyslán na Britské ostrovy a participoval i na panovníkově cestě do Francie v roce 1398.³² V roce 1401 si v Praze pořídil dům, jenž však užíval pouhé čtyři roky, než jej zastihla smrt.³³ Dvorská kariéra

NODL, M.: *Dějepisectví mezi vědou a politikou. Úvahy o historiografii 19. a 20. století*. Brno 2007, s. 173–201.

²⁸ URBAN, J.: „Kališnický“ převrat, s. 419–431.

²⁹ Stížnosti cizích poslů stran dvorských mechanismů a nezájmu králových rádců o zahraniční politiku, jakož i na korupci, naznačil REITEMEIER, A.: *Aussenpolitik*, s. 89.

³⁰ *Archiv Koruny české* (dále AKČ) V. *Katalog listin za let 1378–1437*. Ed. HAAS, Antonín. Praha 1947, č. 153, s. 96–97.

³¹ SPĚVÁČEK, Jiří: *Václav IV. (1361–1419). K předpokladům husitské revoluce*. Praha 1986, s. 337–338.

³² Poselstvo do Anglie přitom vedl Niklův příbuzný Bernard Zedlitz (viz níže), který zastával podobnou pozici, jaké se těšil Nikel v Praze, u anglického dvora; blíže REITEMEIER, A.: *Ritter*, s. 2–5.

³³ Podrobněji BARTOŠ, F. M.: *Čechy*, s. 54, 465–466.

tohoto šlechtice by nás příliš nezajímala, kdyby Tomasz Jurek, zabývající se fenoménem cizího rytířstva ve slezském prostoru, nekonstatoval, že se kolem poloviny 14. století objevila ve Svidnickém knížectví nová linie, již tak široce rozvětveného rodu, pánů *von Seydlitz*, která se posléze začala psát po vsi Lažanech (Łažany, Laasan) ležících v blízkosti Stríhomi.³⁴ Zmiňovaný Nikel ze Sedlice tedy jistě byl Jindřichovým příbuzným a mohl snadno napomoci jeho příchodu do Prahy.³⁵

V následujících letech Leflovo jméno reflektují především dvorské desky. Již roku 1405 udělil král budoucímu vratislavskému hejtmanovi statek *Vitna*, který na panovníka spadl po smrti Jana z Krásného dvora, „ad omagium Wisgradense“.³⁶ O tři léta později Lefl z královny milosti obdržel, spolu s novoměstským měšťanem Jiřím z Podmokel, ves Habrovník, s níž se pojila manská služba k vyšehradskému hradu, od níž ovšem nabyvatelé byli následně osvobozeni.³⁷ Není proto pochyb, že také Jindřicha z Lažan můžeme vřadit do struktury tzv. vyšehradských manů.³⁸ Je tak možné, že Lefl odstartoval svou dvorskou kariéru v králově osobní stráži, jak to bylo poměrně běžným jevem, neboť nelze předpokládat, že od počátku působil v důvěrné pozici komorníka.³⁹

Královská obdarování přetavil Jindřich roku 1410 v zakoupení hradu Krakovce s příslušenstvím, jenž do té doby vlastnil jeden z předních dvořanů Václava IV. Jíra z Roztok.⁴⁰ Lefl tak poprvé mohl využít dvorských kontaktů. Většinu nového majetku, zahrnující téměř všechno hradní příslušenství, kromě Krakovce samotného, po němž se začal psát, však svídnický rytíř záhy postoupil své manželce Kateřině,⁴¹ o níž postrádáme bližších údajů. František Michálek Bartoš ji důvtipně, ale bez dokladu, spojil s dcerou významného pražského patricije Mikuláše Augustinova.⁴² Bartošova neverifikovatelná

³⁴ JUREK, T.: *Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku*. Poznań 1996, s. 285–286.

³⁵ Pronikání cizinců na anglický dvůr naznačil REITEMEIER, A.: *Ritter*, s. 21.

³⁶ *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích (dále AČ) XXXV. Druhá kniha provolací desk dvorských z let 1395–1410*. Ed. FRIEDRICH, Gustav. Praha 1935, č. 38, s. 248.

³⁷ Tamtéž, č. 103, s. 141.

³⁸ K podstatě vyšehradského manského systému ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce, díl I. Doba vymknutá z kloubů*. Praha 1993, s. 277; ČORNEJ, P.: *Velké dějiny země Koruny české*. Sv. V (1402–1437). Praha – Litomyšl 2000, s. 138.

³⁹ Týž: 30. 7. 1419, s. 43–44.

⁴⁰ Doklad transakce v AČ III. Ed. PALACKÝ, František. Praha 1844, č. 368, s. 517–518.

⁴¹ Tamtéž, s. 480, č. 109.

⁴² K jeho osobě CHALOUPECKÝ, Václav: *Kdo vymohl Čechům dekret Kutnohorský? Český časopis historický*, 48–49, 1949, s. 21–23.

teze stojí za úvahu, neboť oba muži se znali nejpozději od podzimu 1407, kdy oba pobývali se dvorem na hradě Žebráku,⁴³ a i dále jsou v pramenech doložitelné jejich kontakty. Později uzavřeli spolek, na jehož základě Jindřich po Mikulášovi získal jisté příjmy.⁴⁴ Sám Mikuláš přitom náležel mezi přední stoupence reformního hnutí, asistoval při provádění Dekretu kutnohorského a v roce 1412 skrýval patrně Husa na svém hradě Egerberku.⁴⁵ Bartošova teze by tak opět konvenovala, neboť i Kateřina byla upřímnou stoupenkyní Husových myšlenek.⁴⁶

Mezi nejvlivnější osobnosti pražského dvora se Lefl zařadil v březnu 1413, kdy jej Václav IV. ustanovil členem korunní rady, tedy nejdůležitějšího dvorského úřadu, jenž se výrazně spolupodílel na utváření královny politiky.⁴⁷ Zhruba ve stejné době panovník Jindřichovi udělil hrad Homolí s příslušenstvím,⁴⁸ spolu s náchodským panstvím. Kromě zvýšení prestiže si tedy Lefl polepšil i o ucelenou doménu ve východních Čechách, jež na krále spadla po smrti Jetřicha z Janovic.⁴⁹ Panovníkův krok však nelze traktovat jako předzvěst zamýšleného udělení úřadu vratislavského hejtmána Leflovi,⁵⁰ neboť Jindřich již koncem roku 1414 východočeské zboží prodal, s královým souhlasem, Bočkovi z Kunštátu a z Poděbrad, jak dokládá listina Václava IV. z ledna roku 1415.⁵¹

⁴³ Mikuláš je tam doložen svědectvím na listině ze 30. října, srov. *Codex juris municipalis regni Bohemiae* (dále CIM) II. Ed. ČELÁKOVSKÝ, Jaromír. Praha 1895, č. 819, s. 1081–1085. Lefl je dosvědčen přivěšením pečete pod královskou listinu z 28. října, srov. AKČ V, č. 208, s. 129.

⁴⁴ CIM II, č. 873, s. 1180–1181 („ex pacto et federe, que ipsi inter se mutuo firmauerunt“).

⁴⁵ Pěstované úřady přehledně uvádí CHALOUPECKÝ, V.: *Kdo vymohl Čechům*, s. 21–26. Ochranu Husa zmiňuje ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce II*, s. 260.

⁴⁶ Tamtéž, s. 39.

⁴⁷ HLAVÁČEK, I.: *Das Urkunden*, č. 41, s. 463.

⁴⁸ *Zbytky register králův římských a českých z let 1361–1480*. Ed. SEDLÁČEK, August. Praha 1914, č. 665, s. 94.

⁴⁹ ČÍŽEK, Jan – SLAVÍK, Jiří: *Manská soustava náchodského hradu*. *Castellologica Bohemica*, 8, 2002, s. 70.

⁵⁰ Ač by tomu strategický význam kompaktního území v blízkosti klíčového průsmyku, kterým je možno pokračovat do Slezska, mohl napovídat.

⁵¹ AČ XV. Ed. EMLER, Josef. Praha 1896, č. 73, s. 171–172 („...Boczko de Podyebrad alias de Cunstat... a nobili Henrico de Lazan, capitaneo Wratislaviensi, ... hereditates et bona homagialia, videlicet Nachod castrum et ciuitatem etc... emerit pro certa summa pecunie... prout in empconis et vendicionis contractu desuper... est expressum“). Na tomto místě je třeba opravit omyl, který vnesl do literatury A. Sedláček, jenž se domníval, že Lefl s Bočkem náchodské panství směnili za hrad Bechyni (SEDLÁČEK, A.: *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Sv. V. Praha 1996³, s. 10, kde stojí: „Jindřich Lefl... toho roku prodal panství Náchodské Bočkovi z Kunštátu a z Poděbrad, jenž mu dal sménou hrad Bechyni“). Po Sedláčkovi omyl téměř doslovně převzali PLAČEK, Miroslav – FUTÁK, Peter: *Páni z Kunštátu. Rod erbu vrch-*

K personální obměně v úřadu vratislavského hejtmána král přistoupil v podzimních dnech roku 1413, kdy u dvora pobýval jak tehdejší králův zástupce v knížectví Jan z Chotěmic, tak Lefl, neboť 21. října oba muži pečetili listinu Václava IV. pro pražskou městskou obec.⁵² Ač na písemnosti Jindřich nefiguroval s označením hejtmána, post již de facto zastával, protože o devět dní dříve mu král zapsal 500 kop grošů, pojištěných na slezském Namyslově, jimiž novému hejtmánovi uhrazoval sumu, kterou tento vyplatil Janovi z Chotěmic za rezignaci na uváděný úřad.⁵³ Jaká však mohla být motivace panovníkova kroku? Jednalo se o pouhé povýšení, s nímž se vázaly hmotné příjmy? Nasvědčovalo by tomu pokračování Chotěmicovy služby na pražském dvoře, jež vylučuje úvahy o nedostatečné loajalitě, případně panovníkově obavě z příliš silné Janovy pozice. Během pěti let ve funkci navíc Chotěmic nemusel řešit vážné potíže či neklid v zemi.⁵⁴

Odlišný motiv lze spojovat s politickou situací v království i u dvora. Po odchodu předního zastávce reformního hnutí Lacka z Kravař na Moravu ovládla dvůr „konzervativní“ šlechtická skupina, jež obsadila úřad nejvyššího pražského purkrabího a posléze i hofmistra Janem ml. z Hradce, který se těšil přízni Václava IV. Vlna odbojů proti centrální moci, zasáhnuvši zemi v roce 1413 a trvající až do počátku následujícího roku, ale jihočeského pána stála zmiňovaný post, jenž zaujal Čeněk z Vartenberka.⁵⁵ Při obou změnách došlo i k dílčím posunům v pražském dvorském okruhu. Lefl tak – jako Husův sympatizant, traktovaný u papežské kurie jako ochránce hereze – mohl být trnem v oku Janovi z Hradce, jenž mohl krále přesvědčit o tom, že v době vyšetřování Husovy kauzy působí Jindřich dvoru pouze přítěž. Panovník proto mohl vzdálené Vratislavi využít k přechodnému „uklizení“ svého oblíbence, jehož se nemínil cele vzdát.⁵⁶

ních pruhů na cestě k trůnu. Praha 2006, s. 343 i ČÍZEK, J. – SLÁVÍK, J.: *Manská soustava*, s. 70. Lefl totiž Bechyni získal opět jako odumřelý statek, srov. AČ XXXVI. Ed. FRIEDRICH, Gustav. Praha 1941, č. 17, s. 450 („Bechinie castrum nobilis Erhardi de Cunstat decessit. Litt. procl. in Wodnyan feria III post Nativitatis s. Marie virg. [11. září 1414] emanavit. Cuius bona... ad d. regem legitime sunt devoluta. Datum Henrico de Lazan capitaneo Wratislaviensi.“).

⁵² CIM I. Ed. ČELAKOVSKÝ, J. Praha 1886, č. 131, s. 208–212.

⁵³ DOBIAŠ, Josef: *Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí II. Doba reformační, část I.* Pelhřimov 1936, s. 5, pozn. 10.

⁵⁴ Po povstání roku 1406, které sesadilo městskou radu a zvolilo jinou, se poměry uklidnily, blíže GOLIŇSKI, Mateusz: *Wrocław od połowy XIII do początków XVI wieku.* In: BUŠKO, Cezary – GOLIŇSKI, Mateusz – KACZMAREK, Michał – ZIĄTKOWSKI, Leszek (eds.): *Historia Wrocławia. Od pradziejów do końca czasów habsburskich.* T. 1. Wrocław 2001, s. 173–176.

⁵⁵ URBAN, J.: „*Kališnický převrat*“, s. 424–431.

⁵⁶ S touto tezí by konvenovala Leflova první návštěva pražského dvora po jeho jmenování do funkce, jež spadá do počátku léta roku 1414, tedy doby, kdy dvůr již opět opanovala pro-reformní strana (viz níže).

3. Hejtmanem oderské metropole

První fyzicky dochovanou listinu vydal Lefl z titulu vratislavského hejtmána 1. prosince roku 1413. V knížectví však působil již od konce listopadu, jak dosvědčuje záznam hejtmanského kopiáře.⁵⁷ Vezmeme-li v úvahu, že Jindřich ještě 21. října svědčil na listině vydané v Praze, lze předpokládat, že po svém předchůdci převzal klíčový politický nástroj – kancelář. Domněnce nahrává i ruka písaře vyhotovujícího čistopisy, jež je totožná s předcházejícími i následujícími písemnostmi.⁵⁸ Roli kancléře v letech 1404–1421 zastával vratislavský patricij Niclas Bunzlaw (se svým strýcem Petrem), jenž post spojil také s funkcí notáře.⁵⁹ Z toho důvodu se ani formulace Leflových listin neodchylují od dřívějších vzorů.

Přes zažitý must, podle něhož byly hejtmanské listiny vydávány, znějící „Heinrich vom Lazan, von kuniglicher gewalt von Behemen hauptmann zu Breslaw“, se Lefl několikrát v pramenech mihnul s označením podhejtmana.⁶⁰ Čím lze tuto nesrovnalost, objevující se na písemnostech nepocházejících z hejtmanské či královské kanceláře, vysvětlit? Odpověď vysvětluje z Leflova označení podhejtmanem (z 13. července 1415) nalézajícím se v městských knihách *vin a výroků*. Tehdy se před městský soud dostavil Heincze Bischofswerde, jenž slíbil, že se nebude nikomu mstít za svůj pobyt ve vězení, z něhož byl propuštěn, což odpřisáhl před radními a hejtmany (!), jimiž jsou jmenováni „Heinriche vom Lazan vnd Heincz[e]n, seine Brud[er] vns[er]n hauptl[e]ut[e]n“.⁶¹ Víme-li, že Lefl měl tři bratry, z nichž dva se jmenovali Jindřich,⁶² je možné spojit jednoho z nich s oním podhejtmanem. Zdá se navíc, že se jedná o toho Jindřicha, jenž v letech 1417–1420 zastával úřad

⁵⁷ APW, f. DMW, sign. 1299, č. mikr. T 50 855; APW, f. AMW, sign. 463, pag. 403.

⁵⁸ APW, f. DMW, sign. 1274, č. mikr. T 50 827; Tamtéž, sign. 1284, č. mikr. T 50 839; Tamtéž, sign. 1307, č. mikr. T 50 863; Tamtéž, sign. 1327, č. mikr. T 50 882.

⁵⁹ HLAVÁČEK, I.: *Prolegomena do historii kancelarii i dyplomatyki czeskiego królewskiego urzędu starościńskiego we Wrocławiu w czasach przedhusyckich*. Sobótka, 1, 1981, s. 107–108.

⁶⁰ Ač je 31. 1. 1413 označen jako hejtman (APW, f. DMW, sign. 1307, č. mikr. T 50 863), jen o 14 dní později je zmíněn ve funkci podhejtmana (APW, rep. 67/I, Klasztor Premonstratensów pod wezwaniem św. Wincentego we Wrocławiu, s. 6112, č. 876 „Presentibus Henrico de Lazan, subcapitano ducatus Wratislavienses“). Posléze na několika kusech z téhož roku figuruje s titulem hejtmána, ale 7. 5. 1415 je označen jako podhejtman (Tamtéž, č. 888). Totéž lze doložit během osmi červencových dní, srov. APW, f. DMW, sign. 1335, č. mikr. T 50 891 a APW, f. AMW, sign. 656, s. 99.

⁶¹ Tamtéž, s. 99.

⁶² Z hejtmanských register je znám následující zápis: „Nickel, Heinrich, Heinrich und Heinrich gebrüder von Seidlitz, die da heissen die Lazan, resignant Peter Schiedeln, der da heist Rosic das Dorf Knegnic“, srov. APW, f. AMW, sign. 463, pag. 454.

svídnického hejtmána,⁶³ jenž byl zpravidla v pramenech označován (pro lepší odlišení) jako *Heincze*.⁶⁴ Vzhledem k tomu, že označení *Heincze vom Lazan* z vratislavských pramenů záznamem z léta 1415 mizí, je pravděpodobné, že *Heincze* spojil svou další kariéru se Svídnickem a post podhejtmána nadále zastával Hanns Wiltberg,⁶⁵ poprvé zmíněný k 1. únoru 1415, jenž je posléze ve funkci doložitelný až do konce roku 1419. Rozlišení obou bratrů pomocí odlišného označení vyplývá i z listiny vratislavské městské rady z února 1420, kdy v porotě mající potrestat vůdce povstání z roku 1418 zasedli vedle sebe oba Jindřichové, přičemž hejtman oderské metropole je označen jménem *Heinrich*, zatímco svídnický hejtman jako *Heincze*.⁶⁶ Nesrovnalosti v ustálené titulatuře vycházejí tedy z totožného jména obou bratrů zastávajících funkce hejtmána i podhejtmána knížectví. Nejednalo se ostatně o jediný takový případ. *Heincze* totiž při pozdějším úřadování ve Svídnicku ustanovil podhejtmánem svého syna *Heincze* (odlišovaného přízviskem „*Rabe*“).⁶⁷ Objevil-li se Lefl v pramenech s označením podhejtmána, jednalo se tedy o jeho bratra, což dokládá i okolnost, že od druhé poloviny roku 1415 až do roku 1420 nenalézáme v pramenech v souvislosti s Leflem jiné než standardně užívané označení.⁶⁸

⁶³ CDS XXVII. *Die landständische Verfassung von Schweidnitz-Jauer*. Ed. CROON, Gustav. Breslau 1912, s. 71 uvádí, že hejtmanem byl Leflův bratr do roku 1419, nicméně z listiny vratislavské městské rady z února 1420, v níž figuruje jako hejtman (srov. AKČ V, č. 282, s. 173–174) je zřejmé, že úřad stále vykonával. Že svídnickým hejtmanem nebyl sám Lefl, nýbrž jeho bratr, správně postřehla již WÓLKIEWICZ, Ewa: *Capitaneus Slesie. Królewscy namiestnicy księstwa Wrocławskiego i Śląska w XIV i XV wieku*. In: PYSIAK, Jerzy – PIENIĄDZ-SKRZYPCZAK, Aneta – PAUK, Marcin Rafael (eds.): *Monarchia w średniowieczu – władza nad ludźmi, władza nad terytorium*. Studia ofiarowane Profesorowi Henrykowi Samsonowiczowi. Warszawa – Kraków 2002, s. 208.

⁶⁴ Tak např. v APW, rep. 9, Zbiór dokumentów osobistych, rodzinnych i publicznych, s. 1825, č. 131.

⁶⁵ Ten se až do roku 1419 objevuje na stránkách městských knih vždy s označením „Hanns Wiltberg, vnser vnderhouptmann“, srov. APW, f. AMW, sign. 656, s. 140; Tamtéž, sign. 657, s. 7, 38, 43; Tamtéž, sign. 658, s. 59, 84, 88, 92 ad. Až k roku 1420 je ve funkci zmíněn Georg Ceterys, srov. AKČ V, č. 282, s. 173–174.

⁶⁶ Srov. CDS XI, č. 37, s. 177–178.

⁶⁷ „Heinze von Lazan, Hauptamnn zu Schweidnitz,... und Heinze vom Lazan, Rebe genannt, Unterhauptmann zu Schweidnitz...“, srov. APW, rep. 9, s. 1825, č. 131; k témuž i WÓLKIEWICZ, E.: *Capitaneus*, s. 213.

⁶⁸ Jedinou výjimkou je relační poznámka ze září 1416, kdy písař české královské kanceláře Jan z Bamberku uvedl, patrně nedopatřením, variantu „Ad relacionem Heincze de Lazan, Capitanei Wratislaviensis“, srov. APW, rep. 66/I, Klasztor św. Macieja we Wrocławiu, sign. 410, č. mikr. T 27 636.

Stručně nyní obraťme pozornost k hejtmanovu itineráři. Po vydání první listiny koncem listopadu 1413 strávil Jindřich v zemi zhruba půl roku,⁶⁹ načež se znovu vydal k pražskému dvoru, který znovu opanovala proreformní klika. Ač je pobyt vratislavského hejtmana v Praze doložen až v polovině září, kdy dosvědčil smírné řešení sporu Václava IV. s bratry ze Švamberka,⁷⁰ víme, že od července 1414 již hostil Jana Husa, jenž opustil své jihočeské útočiště z důvodu propuknutí morové epidemie tamtéž, na hradě Krakovci.⁷¹

V letních dnech přitom Lefl vstoupil do několika jednání s posly, kteří na pražský dvůr přišli dojednat souhlas Václava IV. se Zikmundovou korunovací říšským králem a přimět Jana Husa k participaci na kostnickém koncilu. Finální jednání, ve věci ochranného Husova glejtu, přitom Lefla zavedla k uherskému dvoru do Říše, u něhož hejtman Zikmundovu listinu skutečně zajistil,⁷² načež se zúčastnil i listopadové korunovace uherského krále. Po ní předal glejt Václavovi z Dubé a sám zamířil zpět do metropole Slezska, kterou opustil před dobrým půl rokem.⁷³

Dorazit tam mohl na počátku prosince 1414. Bezpečně je v knížectví doložen koncem téhož měsíce, kdy v králových intencích sesadil městskou radu a jmenoval novou pro rok 1415.⁷⁴ Ve Vratislavi se však nezdržel dlouho, neboť se zdá, že již v průběhu února znovu dorazil k pražskému dvoru, u něhož je ovšem Jindřichova přítomnost potvrzena až v polovině dubna.⁷⁵ Při absenci vratislavských písemností, pro první polovinu roku 1415 se dochovaly jen tři kopiářové zápisy,⁷⁶ je pravděpodobné, že Lefl pobýval snad do konce června v Čechách. Tři červencové a dvě říjnové listiny⁷⁷ spolu se čtyřmi září-

⁶⁹ Z tohoto období známe několik písemností, srov. APW, f. DMW, sign. 1284; APW, rep. 58, Klasztor Dominikanek we Wrocławiu, sign. 185; APW, rep. 1b, Księstwo Wrocławskie, sign. 512; CDS XXV. Ed. BAUCH, Gustav. Breslau 1909, s. 125; APW, f. AMW, sign. 463, pag. 129; 436; 21; 191; 502; Tamtéž, sign. 464, pag. 848, 858–859; Tamtéž, sign. 466, pag. 2608, 2994–2995.

⁷⁰ AKČ V, č. 260, s. 161.

⁷¹ ČORNEJ, P.: *Velké dějiny V*, s. 148.

⁷² ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce II*, s. 273.

⁷³ BARTOŠ, F. M.: *Čechy*, s. 385–388.

⁷⁴ Blíže k tomu GOLINSKI, M.: *Wrocław*, s. 176. Do poloviny února vydal také šest písemností.

⁷⁵ Jedná se o relační poznámku na listině, jíž král zmocňuje své zástupce podkomořího Jana z Lestkova a Bohuslava ze Švamberka k tomu, aby s pány z Rýzmburka a dalšími představiteli plzeňského kraje sjednali věci nezbytné k udržení pořádku v kraji, srov. CIM II, č. 860, s. 1160–1161.

⁷⁶ APW, f. AMW, sign. 463, pag. 65; Tamtéž, sign. 464, pag. 600; APW, rep. 132d, sign. 17, č. mikr. T 68 857.

⁷⁷ APW, f. DMW, sign. 1310; *Katalog dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu I*. Ed. URBAN, Wincenty. Roma 1970, s. 213, č. 1047; *Katalog dokumentów prze-*

jovými a říjnovými záznamy kopiáře⁷⁸ situují vřatislavského hejtmána v letech a podzimních měsících roku 1415 do slezského prostoru. Hejtmán tedy patrně nepobýval v Čechách v srpnových dnech, kdy do království dorazila zvěst o Husovu upálení.⁷⁹

V oderské metropoli pobýval hejtmán patrně až do poloviny ledna 1416,⁸⁰ načež se opět přesunul do hlavního města Českého království. Doložen je tam relační poznámkou ze 6. února.⁸¹ Lefl tak patrně participoval na druhé vlně výměny katolických farářů v hlavním městě, jež proběhla v posledních lednových dnech, po nichž Praha poprvé získala husitský ráz.⁸² Většinu roku 1416 strávil následně hejtmán u dvora. Jeho pobyt v hlavním městě dokládá několik relačních poznámek z období března až května.⁸³ Posléze sice na měsíc a půl mizí z pramenů, nicméně i ve Vřatislavi disponujeme toliko jedním registrem,⁸⁴ a proto lze předpokládat, že hejtmán asistoval 23. června při vydání králova mandátu, jímž se král snažil předejít výbuchu nepokojů po upálení mistra Jeronýma (30. května).⁸⁵ Explicitně je totiž v Praze zmíněn o týden později svědectvím na listině Procka z Habrovan.⁸⁶ V roli relátora

chowywanych w Archiwach Państwowych Dolnego Śląska IX. Archiwa książęce i drobne akcesje, cz. 1 (1401–1500). Ed. ŽERELIK, Rościsław. Wrocław 1998, č. 103, 104, 105, s. 24.

⁷⁸ APW, f. AMW, sign. 463, pag. 59, 474–475; Tamtéž, sign. 465, pag. 2046, 2419.

⁷⁹ Za doklad jeho nepřítomnosti v zemi nepovažují absenci jeho jména na protestních listech proti Husovu upálení, jež zpečetilo 452 českých a moravských šlechticů, neboť na jednom z osmi pergamenů se z osob blízkých pražskému dvoru nachází pouze jména Jana ze Smilkova, Jana z Chotěmic, Vikéře z Jenišovic a Voka z Valdštejna, srov. AČ III, č. 6, s. 187–193. S neutralitou dvorských elit počítal také ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce II*, s. 282.

⁸⁰ Ač disponujeme pouze jednou listopadovou a jednou prosincovou písemností (srov. APW, f. AMW, sign. 466, pag. 2875, 3026–3027), předpokládáme – při absenci záznamů v Čechách –, že se Lefl skutečně nacházel ve Vřatislavi. Napovídají tomu také dvě v Namyslově vydané listiny (srov. APW, f. DMW, sign. 1343, č. mikr. T 50 901; Tamtéž, sign. 1344, č. mikr. T 50 902) a čtyři zápisy kopiáře (APW, f. AMW, sign. 463, pag. 51; Tamtéž, sign. 464, pag. 723; Tamtéž, sign. 465, pag. 2159, 2419; Tamtéž, sign. 466, pag. 2726).

⁸¹ APW, rep 67/I, s. 6134, č. 899.

⁸² Jednalo se o dovršení „dušičkového“ převratu z podzimu 1415, blíže ČORNEJ, P.: 30. 7. 1419, s. 32–39.

⁸³ AČ XXXVI, č. 48, s. 48–49. Z Vřatislavi sice známe čtyři záznamy z konce března a dva z počátku dubna (srov. APW, f. AMW, sign. 463, pag. 454; Tamtéž, sign. 465, pag. 2309, 2386; Tamtéž, sign. 466, pag. 2917; APW, rep. 66/I, sign. 408, č. mikr. T 27 634; APW, f. DMW, sign. 1366, č. mikr. T 50 925), avšak vzhledem k dalším písemnostem z Čech nepředpokládám, že Lefl na pouhý měsíc vážil cestu do metropole Slezska. Květnové relace z Čech srov. AČ XXXVI, č. 20, s. 684–685; č. 21 s. 685–686, č. 21.

⁸⁴ APW, f. AMW, sign. 466, pag. 2856.

⁸⁵ ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce II*, s. 290–291.

⁸⁶ AKČ V, č. 263, s. 163.

pak znovu vystupuje na trojici listin pocházejících ze srpna, září a počátku října.⁸⁷ Zda potom Lefl konečně nastoupil cestu do Vratislavi, kde koncem října měl vydat listinu, je otázkou.⁸⁸ 24. listopadu totiž Jindřich, spolu se synem Janem, prodali hrad Okoř pražskému apatykáři Ludvíkovi za 4000 kop grošů.⁸⁹ U tohoto významného právního aktu lze očekávat hejtmanovu přítomnost. Nicméně účast Leflova syna může také znamenat, že prodejce zastupoval právě Jan z Lažan. S jistotou tak lze konstatovat hejtmanův pobyt ve Vratislavi od prosince 1416, kdy disponujeme dalšími dvěma záznamy kopiáře, přičemž jedním z nich potvrzuje Lefl, že jeho bratr Jindřich zakoupil půl vsi Künczendorff ležící ve vratislavském vikpildu.⁹⁰

Složitěji lze určit hejtmanovu mobilitu v roce 1417. Z počátku roku známe několik záznamů register. Vzhledem k tomu, že v Praze je Lefl doložen bezpečně až 5. dubna,⁹¹ nelze jednoznačně říci, kdy knížectví opustil. Události, jež se odehrávaly v Čechách, však patrně usměřily jeho odjezd. Osobně bych přes dva březnové a dva dubnové záznamy posunul hejtmanův odjezd k únoru 1417,⁹² neboť lednový zákaz kalicha arcibiskupem Konrádem i následné odepření souhlasu k mistrovským zkouškám vedlo ke zvýšení napětí v Čechách. Podobojí však rázně zaštilil Čeněk z Vartenberka, jenž současně přinutil umírněné univerzitní mistry k vystoupení proti radikálům i k prohlášení o spasitelnosti laického přijímání z kalicha.⁹³ Leflův další pobyt v království od dubna až do letních dnů je nesporný,⁹⁴ stejně jako inspirace energickými skutky nejvyššího purkrabího, poněvadž na počátku července

⁸⁷ CDS XI, č. 34, s. 174–175; APW, rep. 66/I, sign. 410, č. mikr. T 27 636; AČ XXXVI, č. 19, s. 515–516.

⁸⁸ APW, f. AMW, sign. 464, pag. 611.

⁸⁹ *Pozůstatky desk zemských Království českého roku 1541 pohořelých II.* Ed. EMLER, J. Praha 1872, s. 132.

⁹⁰ APW, f. AMW, sign. 464, pag. 578 („Peter v[on]. Schellendorff Ritter resign[avit]. Heinzen v[on]. Lazan sein ½ dorf Cunzendorff, nach laut der alten brieve. Heinrich v[on]. Lazan Haubtm[ann]. Am tage Joh. Evangeliste 1416“). Soudím tak opět ze zjevného rozlišení mezi jménem kupujícího a hejtmana. Zdá se, že Lefl nebyl v zemi, nedisponoval-li starším majetkem, zakoupený. Nemáme o tom alespoň doklady.

⁹¹ Jedná se o relaci listiny pro vratislavské premonstráty u sv. Vincenta, srov. APW, rep. 67/I, s. 6146, č. 917.

⁹² Srov. APW, f. AMW, sign. 463, pag. 418; Tamtéž, sign. 464, pag. 611, 848; APW, f. DMW, sign. 1406.

⁹³ Podrobněji ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce II*, s. 294–297; RAKOVÁ, Ivana: *Čeněk z Vartenberka (1400–1425). Příspěvek k úloze panstva v husitské revoluci*. Sborník historický, 28, 1982, s. 65–67.

⁹⁴ AČ XXVI. Ed. TEIGE, Josef. Praha 1909, s. 315–316; CDS XI, s. 175–176; AČ XXXVI, č. 2, s. 1–3; AČ XVI. Ed. KALOUSEK, Josef. Praha 1897, č. 34, s. 95–96.

zasáhl do boje o fary,⁹⁵ když s Albrechtem z Koldic směnil katolického faráře za utrakvistu.⁹⁶ Posléze by bylo možné uvažovat o jeho cestě do Vratislavi,⁹⁷ nicméně vzhledem k tomu, že ze 13. srpna známe listinu vydanou podhejtmanem⁹⁸ a že na počátku září je již znovu zachycen v Praze,⁹⁹ lze pomýšlet spíše na Leflův kontinuální pobyt u dvora. Zpět ve slezském prostoru byl hejtman na počátku listopadu a tradičně tak trávil zimní měsíce v knížectví.¹⁰⁰

V následujících letech vratislavské prameny slábnou. Série březnových a dubnových písemností situuje ale Lefla, při absenci zpráv z Čech, do oderské metropole.¹⁰¹ Do Prahy patrně Jindřich zavítal až na počátku června 1418.¹⁰² Nebylo-li tomu tak, pak hejtman ke dvoru dorazil o měsíc později, neboť královská listina z 10. srpna, jež přikazovala jmenovat novou městskou radu, směřovala k rukám vratislavského podhejtmana Hannse Wiltberga.¹⁰³ Písemnost reagovala na nečekané povstání, jež 18. července smetlo městskou radu.¹⁰⁴ Lze předpokládat, že kdyby ve městě byl sám hejtman, neobracel by se panovník v této záležitosti na podhejtmana.

Přestože je v Praze doložen jen dvěma relacemi z počátku října 1418 a posléze až další poznámkou na královské listině z 1. února 1419,¹⁰⁵ situu-

⁹⁵ V polovině června 1417 pozval Čeněk do Českého Krumlova duchovenstvo působící na rožmberských statcích, jejichž byl Vartenberk správcem, a oznámil, že u všech far, k nimž drží patronátní právo jihočeský rod, musí kněží podávat svátost oltární pod obojí způsobou, viz RAKOVÁ, I.: Čeněk, s. 66–68. K boji o fary ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce II*, s. 297–307.

⁹⁶ *Libri confirmationum ad Beneficia ecclesiastica Pragensem per Archidiocesem VII*. Ed. EMLER, J. Pragae 1886, s. 230. Za laskavé upozornění na charakter zápisu děkuji touto cestou dr. Robertovi Novotnému.

⁹⁷ Známé několik záznamů kopiáře, srov. APW, f. AMW, sign. 463, pag. 435, 494; Tamtéž, sign. 464, pag. 834; Tamtéž, sign. 465, pag. 2274.

⁹⁸ APW, f. Zbiór rękopisów archiwalnych, sign. 375, Matricula Vincentii, T. 1, č. mikr. T 78 732, fol. 295r–297r.

⁹⁹ APW, rep. 67/I, s. 6158, č. 928.

¹⁰⁰ APW, f. AMW, sign. 463, pag. 14, 192, 375, 463; Tamtéž, sign. 464, pag. 692, 975, 997; Tamtéž, sign. 465, pag. 2309; APW, f. DMW, sign. 1427, č. mikr. T 50 987.

¹⁰¹ Disponujeme hned osmi registry kopiáře, srov. APW, f. AMW, sign. 463, pag. 46, 154, 225; Tamtéž, sign. 464, pag. 819, 976, 1065; Tamtéž, sign. 465, pag. 2325; APW, rep. 58, s. 1217, č. 206.

¹⁰² Ač to jednoznačně nevyplývá z listiny, jíž Václav IV. hejtmanovi zapsal roční plat 68 kop grošů z Českých Budějovic, srov. CIM II, č. 873, s. 1180–1181. Příjemce totiž u celého aktu vůbec nemusel být.

¹⁰³ ČORNEJ, P.: 30. 7. 1419, s. 9.

¹⁰⁴ GOLINSKI, M.: *Wrocław*, s. 177.

¹⁰⁵ AČ XXXVI, č. 45, s. 418; č. 43, s. 37; AKČ V, č. 277, s. 170–171.

ji hejtmana jednoznačně po bok českého krále.¹⁰⁶ Dvůr totiž po několika bezúspěšných Zikmundových výzvách, jimiž římský král vybízel Václava IV. k setkání, musel řešit ultimátum ryšavého Lucemburka, jenž po bratrovi požadoval restaurování církevních poměrů v Čechách a vyslání panovnickových „zplnomocněnců“ na jednání do Skalice, jež se mělo konat 9. února 1419.¹⁰⁷ Zikmund přitom bratrovi nadiktoval jména jeho spolupracovníků, s nimiž hodlal jednat, a v jejich výčtu figuroval také Lefl.¹⁰⁸

Po návratu ze Skalice, zdá se, hejtman zamířil do Slezska.¹⁰⁹ Ještě než odjel, však stačil svým úředníkům na bechyňském panství dát pokyn, aby přitvrdili kurs vůči radikálním husitům tamtéž. Ač směřující proti potírání neúnosných novot, musel být čin, zjevně související s Leflovým setkáním se Zikmundem, Václavem IV. nutně traktován jako vstřícné gesto vůči jeho nevlastnímu bratrovi.¹¹⁰ Naprosto neodhadnutelný ovšem zůstává další průběh roku 1419. Ve Vratislavi známe jen osm zápisů register pokrývajících období osmi měsíců. Zprávy z Čech scházejí zcela. Zdá se však, že Lefl již, do králova náhlého srpnového skonu, ke dvoru nezavítal.

V neklidné situaci po Václavově smrti, v níž k sobě urychleně našla cestu proreformně smýšlející i konzervativní část šlechty,¹¹¹ se jeví logickým předpoklad, že hejtman využil stability slezských poměrů a dění v Čechách pouze sledoval z Vratislavi. Pramenně si tím však můžeme být jistější až od října 1419.¹¹²

Následující rok prožil Lefl vesměs v blízkosti uherského dvora. K 6. lednu 1420 totiž Zikmund svolal do metropole Slezska říšský sněm.¹¹³ Již 11. ledna přitom na listině uherského krále, vydané pro klášter sv. Vincenta, figu-

¹⁰⁶ A to i přes listopadové a prosincové (z roku 1418) záznamy register, srov. APW, f. AMW, sign. 465, pag. 2325; *Katalog dokumentów*, s. 27–28, č. 130, 131; APW, rep. 67/I, s. 6172, č. 942; s. 6174, č. 944.

¹⁰⁷ Mezi pražským a budínským dvorem cestovalo od léta 1418 do ledna 1419 několik poselstev, podrobněji ČORNEJ, P.: 30. 7. 1419, s. 76–80.

¹⁰⁸ RI XI/I, č. 3795a.

¹⁰⁹ Z března známe čtyři registry, srov. APW, f. AMW, sign. 463, pag. 199, 211; APW, f. DMW, sign. 1463, č. mikr. T 51 024; APW, rep. 58, s. 1221, č. 211.

¹¹⁰ ČORNEJ, P.: *Velké dějiny* V, s. 204; zpráva pocházející z textu kroniky Vavřince z Březové editována ve FRB V. Ed. GOLL, Jaroslav. Praha 1893, s. 344–345 („emulis ipsius communionis populum communem in eclesiis adiacentibus sic communicare non permittentibus“).

¹¹¹ Nejlépe k tomu KAVKA, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 28–38. Leflovo jméno chybí mezi listopadovými opovědníky hlavnímu městu království, srov. AČ IV. Ed. PALACKÝ, F. Praha 1846, č. 35, s. 375–377.

¹¹² Od října do konce roku vydal Lefl pět písemností, srov. APW, f. AMW, sign. 463, pag. 21, 35; Tamtéž, sign. 464, pag. 613–614, 997; Tamtéž, sign. 466, pag. 2725.

¹¹³ ČORNEJ, P.: *Velké dějiny* V, s. 227.

roval Jindřich.¹¹⁴ O měsíc později pak Lefl zasedl v porotě, která odsoudila 23 vůdců vratislavského povstání z léta 1418 k smrti.¹¹⁵ Hejtmanem oderské metropole zůstal Jindřich i nadále, ač se v tamějším archivu nalézá listina, datovaná 2. dubnem 1420, již měl z pozice vratislavského i svídnického hejtmana vydat Albrecht z Koldic.¹¹⁶ Ze zbytku roku 1420 totiž neznáme žádnou další listinu nového úředníka knížectví, ani jinou Zikmundovu listinu, na níž by Albrecht s titulem opět vystoupil. Na několika kusech se Koldic připomíná pouze jako komorník.¹¹⁷ Z 15. června se navíc dochoval regest, v němž Lefl z pozice vratislavského hejtmana zve Hynka Hlaváče z Dubé, hejtmana Horní Lužice, a Hanuše z Polenska, dolnolužického hejtmana, na jednání svolané do Lemberka.¹¹⁸ Vratislavská písemnost je tak pravděpodobně pouze chybně datována. Patrně ovšem postačí vřociť ji do roku 1421.¹¹⁹

Lefl tedy participoval na první křížové výpravě stále jako hejtman. Do samotných bojů proti poslušnost odpírající Praze však zasáhl až pod Vyšehradem. Podle líčení Vavřince z Březové, s nímž se Lefl dobře znal,¹²⁰ bojoval po boku váhajících Moravanů, které do útoku na dobře opevněné pozice husitů měl svými urážkami vehnat Zikmund.¹²¹ Následný protiútok Hynka Krušiny z Lichtenburka smrtelně odneslo několik významných šlechticů, mezi nimiž nechyběli moravský hejtman Jindřich Plumlovský z Kravař, Petr Konopištský ze Štenberka, Jan Sekretář ze Smržova či Jindřich z Lažan. Moravský hejtman a Lefl měli prý to „štěstí“, že byli zajati šlechtickými bojov-

¹¹⁴ RI XI/I, č. 3945, 3946.

¹¹⁵ AKČ V, č. 282, s. 173–174.

¹¹⁶ Srov. APW, f. DMW, (stará) sign. 1454.

¹¹⁷ RI XI/I, č. 4099, 4108, 4112, 4209, 4258.

¹¹⁸ *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges I.* Ed. PALACKÝ, F. Prag 1873, č. 27, s. 31. Za laskavé upozornění na existenci záznamu děkuji dr. Martinovi Čapskému. K lužickým hejtmanům stručně ČORNEJ, P.: *Velké dějiny V*, s. 478–483. Palacký v regestu zaměnil nejvyššího písaře desek zemských Mikuláše Chudého z Lobkovic za Mikuláše Augustinova, jenž sice zastával týž post, ovšem v roce 1420 byl čtyři roky po smrti, viz CHALOUPECKÝ, V.: *Kdo vymohl Čechům*, s. 23.

¹¹⁹ Z 18. května 1421 totiž pochází dokument, na němž se již Koldic honosil označením vratislavského a svídnického hejtmana, srov. RI XI/I, č. 4532.

¹²⁰ V roce 1413 jim společně zapsal Václav IV. plat 160,5 kop grošů, s nímž se pojila manská služba k vyšehradskému hradu, srov. AČ XXVI, s. 103–105.

¹²¹ Úmrtí vratislavského hejtmana pod Vyšehradem na počátku listopadu 1420 dokládá i Zikmundův list z 25. listopadu vystavený v Čáslavi, jímž římský král volá Vratislavské a Středské do boje proti husitům a potvrzuje, že jeho zplnomocněncem je Janek z Chotěmic, srov. RI XI/I, č. 4332. Kdyby byl Lefl živý, jistě by za vypravení městské hotovosti do pole zodpovídal on sám.

níky, kteří své urozené protivníky ochránili před cepy prostých sedláků a stačili se tak před svým skolem vyzpovídat a přijmout pod obojí způsobou.¹²²

Až na několik nejasných období, bohužel k nim patří i většina klíčového roku 1419, je, myslím, Leflův pohyb poměrně slušně zachytitelný. Více času hejtman skutečně strávil v Čechách a jeho pražská kariéra tak nijak neutrýpěla. Do roku 1418 nelze pozorovat rozvíjení žádných vazeb vedoucích uherským směrem, naopak Lefl zachovával loajalitu a nadále sympatizoval s reformním učením.

4. Kontakty vedoucí k Zikmundovi

Z krátkého Leflova působení v Zikmundových službách se nezachoval žádný přímý doklad o jeho příslušnosti k budínské *familii regis*, což ovšem není nic neobvyklého. Přesto by bylo, na základě označení *weyzen rete*, jehož se dostalo Zikmundovým zástupcům v porotě, jež odsoudila vůdce povstání z roku 1418 k smrti,¹²³ možné hejtmana opatrně vřadit do blízkosti uherského dvora, čemuž nahrává i účast blízkých služebníků římského krále z českých zemí v ní. S domněnkou konvenuje také Leflovo setrvání v zastávaném vratislavském úřadu.¹²⁴

Není-li jasné, zda Jindřich pronikl mezi budínské dvořany, obraťme pozornost znovu k hejtmanovým kontaktům a obratu. Začít nelze jinak než od skalického setkání. Kromě Lefla odcestoval do uherského městečka také jeho dlouholetý známý Albrecht z Koldic. Již v říjnu 1407 pobývali oba komorníci se dvorem na Žebráku.¹²⁵ Koldic v oné době působil také jako králův rádce.¹²⁶ Jeho postavení potvrdilo i jmenování nejvyšším dvorským sudím, jímž byl až do roku 1419. Z této funkce dohlédl v roce 1413 na zapsání Leflovi uděleného ročního platu 160,5 kop grošů.¹²⁷ Již od listopadu 1410 vstoupil

¹²² FRB V, s. 440 („... nobiles vero armis militaribus fortissime pugnantes, quos poterant, captivarunt vel cum magno eorum periculo de fratrum tritulis eripiebant, ita quod dominus Henricus de Plumlow letaliter vulneratus et captivatus ad cimiterium sancti Pangracii deportatus et ibi confesus, sub utraque specie communicare desiderans, expiravit, Henricus vero Lefl similiter in tentorio iacens confessus et sub utraque specie communicatus vitam finivit...“).

¹²³ CDS XI, č. 37, s. 177–178 („Des hat seyne kunigliche gnade seyne weyzen rete dorczu gesant“). K pozici rádců v Zikmundově familiaritě KINTZINGER, M.: *Westbindungen*, s. 186–188.

¹²⁴ Zejména vezmeme-li v úvahu Zikmundovo počínání na brněnském sněmu na konci roku 1419, kde Lucemburk využil svých vladařských práv a nahradil v klíčových funkcích tehdejší úředníky svými věrnými, blíže KAVKA, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 38–40.

¹²⁵ AKČ V, č. 208, s. 129.

¹²⁶ CIM II, č. 819, s. 1081–1085.

¹²⁷ AČ XXXV, s. 494, pozn. 1; CIM II, č. 856, s. 1156.

Albrecht současně do uherských služeb a za plat 500 zlatých působil jako budínský vyslanec v Praze.¹²⁸ Jeho postavení tím neutrpělo. Až signováním českobrodského spolku, ustaveného v reakci na vznik kališnické jednoty,¹²⁹ byla, zdá se, jeho kariéra přibrzděna. Ve dvorských pramenech se alespoň mnohem méně připomíná. Své pravověří Koldic osvědčil v boji o fary, když směnil faráře s Leflem. Protože jej Zikmund nominoval do Skalice, lze předpokládat, že na přelomu let 1418/1419 pobýval u dvora, byť tam není jednoznačně doložitelný.

Již roku 1408 zasedl s Koldicem v lavicích zemského soudu Vilém Zajíc z Hazmburka. Vazbou na dvůr disponoval přinejmenším od roku 1413, kdy v Lehnici, spolu s Leflem a dalšími dvěma pány, jejichž jména se nezachovala, zpečetil ustavení rytířského spolku Rudenbandu. Hlavními signatáři konfederace bylo šest slezských knížat, konkrétně vratislavský biskup Václav Lehnický, Ludvík II. Břežský, Konrád starší a Konrád Kantner Olešniční, Jan Zaháňský a Přemek Opavský.¹³⁰ Roli společného politického činitele, s nímž byl spolek založen, sehrál tento na výbornou. Bohužel pro Václava IV. se jeho hlavní signatáři postupně vázali na Zikmunda.¹³¹ Lefl i Hazmburk tak disponovali kontaktem na řadu pozdějších uherských familiantů. Zajíc navíc rozvíjel i vazby s opavskými Přemyslovci, které v druhé polovině 15. století vyústily až v pokrevní spríznění.¹³² Oba muži se znovu setkali o rok později na listopadové Zikmundově korunovaci v Čáchách, na níž je Zajíc zachycen po boku Václava z Dubé či Půty z Ilburka.¹³³ Také Hazmburk signoval zápis katolické ligy, což jeho kariéru nijak nepoznamenalo, a v radě nadále potkával Lefla.¹³⁴ Od podzimu 1418 je v souvislosti s dvorskými deskami několikrát doložen na pražském dvoře a i on posléze odcestoval do Skalice.

Dlouhodobě Lefl na pražském dvoře pobýval s Janem z Chotěmic, jenž svědčil při zápisu věna jeho ženě Kateřině.¹³⁵ Nevýznamný rytíř spojil svou

¹²⁸ AKČ V, č. 224, s. 139.

¹²⁹ KAVKA, F.: *Strana Zikmundova v husitské revoluci*. Praha 1948, s. 15–16. Nepublikovaná dizertační práce uložená na FF UK v Praze.

¹³⁰ ČAPSKÝ, M.: *Vévoda*, s. 194–199.

¹³¹ Týž: *Spolek slezských knížat a jeho role v protihusitské politice Zikmunda Lucemburského*. In: BARCIAK, Antoni (ed.): *Piastowe śląscy w kulturze i europejskich dziejach*. Zabrze 2007, s. 204–220.

¹³² Týž: *Vévoda*, s. 199.

¹³³ *Deutsche Reichstagsakten unter Kaiser Sigismund VII.* Ed. KERLER, Dietrich. München 1878, č. 170, s. 249 („item les barons de Behaingne qui furent présents à la dite coronation... sire Guillaume le Haze, sire Vincelan de Douy... le seigneur d'Illebourg...“).

¹³⁴ V roce 1417 je bezpečně doložen, viz ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce II*, s. 308.

¹³⁵ *Pozůstatky desk II*, s. 69.

kariéru se Slezskem, kam přišel s Benešem z Choustníka, a stal se jeho pravou rukou ve správě Svidnicka. V nových poměrech se rychle zorientoval, zakoupil a výhodně oženil. Nabýval jeden statek za druhým a sám se nakonec stal hejtmanem nejen ve Svidnicku, ale i Vratislavsku,¹³⁶ v němž jej později nahradil Lefl. Pozici na pražském dvoře však neztratil. Naopak, umně začal hromadit i české majetky. Od arcibiskupa Konráda odkoupil výnosné řečické panství.¹³⁷ Ač signoval protestní list i zápis kališnické jednoty, orientoval se po zpochybnění držby řečického panství u kostnického koncilu na Zikmunda, jenž ho na podzim 1417 přetáhl do svých služeb.¹³⁸ Lefl tento obrat pozoroval, neboť oba muži figurovali na pražské královské listině právě z oněch dní.¹³⁹ Patrně následkem svého obratu mizí Janek posléze z pramenů. Připomíná se až v souvislosti s uherskou Skalicí.

Ne zcela vyhraněná byla stanoviska dalších dvou nominovaných rádců, Filipa Louta z Dědic a Mikuláše Chudého z Lobkovic. Lout započal svou kariéru u dvora v úřadě královského lovčího, v němž se připomíná v letech 1396–1412. Od roku 1400 byl vlastníkem hradu Kostelce (nad Sázavou), který roku 1413 postoupil Janu ze Smilkova.¹⁴⁰ Již od roku 1405 byl ve spojení s reformní klikou u dvora.¹⁴¹ Jeho jméno není v době po Husovu upálení spojeno s žádnou ze stran. Až z roku 1418 víme, že Lout požádal papeže Martina V. o povolení soukromých bohoslužeb v době interdiktu.¹⁴² Pozvání do Skalice tak mohlo být reakcí na jeho nedávné rozhodnutí.

Mikuláš Chudý zastával delší dobu post písaře kutnohorské urbury, v němž se zmiňuje již v roce 1401.¹⁴³ Lze tak předpokládat jeho kontakty s Husovým stoupencem Petrem ze Svojšína coby tamějším mincmistrem. I Mikuláš se patrně podílel na vydání Dekretu kutnohorského a figuroval také, vedle Lefla, v dopisech psaných Husem z Kostnice. Roku 1409 zakoupil statek Lobkovic. Ani Mikuláše nelze po roce 1415 přiřadit k jedné ze skupin, svou proreformní minulost však postupně opouštěl.¹⁴⁴ Od března 1417 působil Mikuláš v úřadu písaře desek zemských, což tyto jeho tendence mohlo

¹³⁶ Podrobněji JUREK, T.: *Landbuch III*, s. V–XI.

¹³⁷ DOBIÁŠ, J.: *Dějiny*, s. 10–14.

¹³⁸ ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce I*, s. 275–276.

¹³⁹ CIM II, č. 871, s. 1177–1179.

¹⁴⁰ BARTOŠ, F. M.: *Čechy*, s. 471; *Zbytky register*, č. 288, s. 55; AČ III, č. 129, s. 482.

¹⁴¹ AKČ V, č. 195, s. 122–123. V oné době se dvorem pravděpodobně pobýval na hradě Žebráku i Lefl.

¹⁴² ČORNEJ, P.: 30. 7. 1419, s. 73.

¹⁴³ *Zbytky register*, č. 362, s. 62.

¹⁴⁴ CHALOUPECKÝ, V.: *Kdo vymohl Čechům*, s. 23–29.

umocnit. V dubnu 1418 se Lobkovic podílel na dobytí hradu Hasištejna, z něhož vedl odboj proti králi Jindřich z Plavna, za což od panovníka obdržel uvedený hrad do zástavního držení.¹⁴⁵ Pravděpodobná je i jeho přítomnost u dvora na přelomu let 1418/1419, neboť až 14. září 1418 se Mikuláš poprvé objevuje s titulem rádce.¹⁴⁶ Po smrti krále i on zůstal ve svém úřadu a sloužil Zikmundovi.

Jediným kališníkem v poselstvu byl tak Jan Sádlo ze Smilkova. Také s ním pojily Lefla dlouholeté vazby, neboť Sádlo patřil mezi panovníkem často odměňované vysehradské many.¹⁴⁷ Janovy názory neprošly žádnými změnami, neboť signoval jak protestní list, tak zápis kališnické jednoty a zachoval loajalitu Václavovi IV. Po jeho smrti zůstal purkrabím na Karlštejně, než byl nahrazen spolehlivým Zikmundovým straníkem Zdeslavem Tluksou z Buřenic.¹⁴⁸ Sádlo zůstal až do své násilné smrti v létě roku 1421 kališníkem.¹⁴⁹

Je zřejmé, že Lefl disponoval pohodlným přístupem ke kanálům, jimiž mohl kontaktovat budínské prostředí, a to nejen v pražském milieu. Zapomínat bychom neměli na vlivné členy Rudenbandu a, rovněž ve Vratislavi působícího kancléře, Niclase Bunzlawa, jenž byl v kontaktu se Zikmundem od roku 1412 a od roku 1416 působil přímo v jeho službách, v nichž setrval do roku 1421.¹⁵⁰ Jestliže tak neučinil již dříve, mohl Bunzlav pomoci Leflovi proniknout do blízkosti Zikmunda v době konání říšského sněmu ve Vratislavi.¹⁵¹

5. Příčiny Leflova obratu

Jindřichův obrat tedy dovršilo setkání se Zikmundem. Proměnu jeho postojů bych však datoval již podzimem 1418. Do té doby, zdá se, Lefl nepodnikl žádný budínským směrem orientovaný krok. Naopak, zachovával loajalitu Václavovi IV. Toto jeho rozhodnutí patrně musíme přičíst králově aktivitě. Ač události v Čechách nabíraly po Husovu upálení značné dynamiky a množily se negativní jevy, nenacházela se země ve stavu chaosu. Viditelné bylo naopak

¹⁴⁵ ČORNEJ, P.: 30. 7. 1419, s. 70.

¹⁴⁶ HLAVÁČEK, I.: *Das Urkunden*, č. 48, s. 465.

¹⁴⁷ AČ XXXVI, s. 26, 257, 416, 720n.

¹⁴⁸ KAVKA, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 39.

¹⁴⁹ O jeho popravě FRB V, s. 515.

¹⁵⁰ RI XI/I, č. 2001, 2586, 2593, 2594, 2595, 2735, 3238, 3595, 4090, 4101.

¹⁵¹ Opomenout nelze ani dobré zkušenosti Zikmunda s jinými Zedlitzy na jeho dvoře. Nejvýznamnější role mezi nimi patřila Georgu Zedlitzovi, jenž byl Lucemburkovým rádcem a věřitelem (srov. tamtéž, č. 1989, 2211, 2303; také REITEMEIER, A.: *Ritter*, s. 2–5). Zhruba rok působil v budínských strukturách jako rádce také Georgův příbuzný Heinrich Koppe, srov. RI XI/I, č. 1941, 1966.

úsilí Václava IV., jenž se, v součinnosti s radou, snažil uklidňovat zjitřené poměry.¹⁵² Až na vratislavské události král, snad vlivem zhoršeného zdraví, nezareagoval. V oné době navíc na Václava začal cílený tlak vyvíjet Zikmund, jenž po ukončení kostnického koncilu opětovně obrátil pozornost ke stře-doevropským poměrům a konstituoval jádro své strany, mající ryšavému Lucemburkovi zajistit poklidné převzetí vlády v korunních zemích po smrti Václava IV.¹⁵³ Energické Zikmundovy kroky, spolu s chřadnutím českého krále, na přelomu let 1418/1419 přinutily nevyhraněné pražské dvořany hledat cestu k dědici trůnu. Jejich pobyt v hlavním městě přitom naznačuje, že kontakt s budínským dvorem mohli zprostředkovat pražští dvořané působící v uherských službách, Jan z Chotěmic či Albrecht z Koldic, prostřednictvím výše zmíněných poselstev.

6. Závěr

Vavřincovo líčení Leflova úmrtí naznačuje jeho upřímné sympatie k Husovu učení. Přesto je zjevná i jeho politická flexibilita, která jej z dvora Václava IV. přivedla mezi Zikmundovy straníky. Klíčovým se přitom v Leflově politickém obratu jeví být královo úmrtí. S jeho rizikem totiž před dvorskými elitami vytanul problém obměny politické garnitury, která byla spojena s nástupem nového panovníka. Zikmundův opětovný obrat ke stře-doevropským poměrům postavil nevyhraněné pražské dvořany před nutnost volby. V opačném případě totiž váhajícím osobám hrozilo mocenské vakuum. Chřadnutí Václava IV. přitom usnadnilo jejich rozhodnutí. Mikuláš z Lobkovic, Filip Lout i Lefl zvolili perspektivu dalšího rozvíjení politické kariéry. Realistické úvaze jistě napomohl rozvoj venkovského husitismu, jenž se zcela vymknul kontrole politické elity. Obrat k Zikmundovi byl jistě motivován také touhou obnovit tradiční mocenské struktury. Účastí na prvním kruciátu tak hejtman pouze loajálně plnil vůli krále. Zdánlivě nekonsistentní přijetí podobojí před smrtí proto nebylo výrazem nestálosti, nýbrž přesvědčení, které znovu ukazuje, jak složité rozhodování vyvstalo před stoupenci reformního učení při Zikmundově nástupu na český trůn.

¹⁵² Zpacifikovány byly západní Čechy (viz ČORNEJ, P.: *Velké dějiny V*, s. 185–187) a zažehnán spor na východě země, k tomu ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce II*, s. 308.

¹⁵³ ČORNEJ, P.: 30. 7. 1419, s. 76–80.

RESUMÉ

*CESTA HUSOVA OCHRÁNCE DO SLUŽEB ZIKMUNDA LUCEMBURSKÉHO.
POZNÁMKY KE DVORSKÉ KARIÉŘE JINDŘICHA LEFLA Z LAŽAN*

Studie postihuje zejména politický obrat, jenž učinil vratislavský hejtman Jindřich Lefl z Lažan, když z přímých služeb českému králi Václavovi IV. našel ještě za jeho života cestu mezi straníky jeho nevlastního bratra Zikmunda Lucemburského; práce se tak na Leflově příkladě snaží poukázat na nepříliš zkoumanou problematiku formování jádra uherských sympatizantů mezi nejbližšími spolupracovníky Václava IV. Ač se výzkum nemohl opřít o zcela jednoznačně referující korpus pramenů a bylo nutné postupovat spíše za pomoci rekonstrukce Leflovy sociální i prostorové mobility, zdá se, že Lefl zachovával králi věrnost až do chvíle, kdy (po dlouhodobém zaneprázdnění v západní Evropě) na scénu opětovně vstoupil energicky jednající Zikmund. Tehdy si loajální pražští dvořané uvědomili, že chtějí-li udržet své postavení, musí opustit chřadnoucího Václava IV. Motivaci Leflova počínání tak pravděpodobně musíme spatřovat především ve snaze o možnost dalšího rozvoje politické kariéry související s obměnou politické garnitury při střídání panovníka. Sympatie k reformnímu hnutí, které Lefl – jak se zdá – nadále choval, přitom naznačují složitost rozhodování, jež vyvstalo před částí zemských elit v předvečer husitské revoluce.

SUMMARY

*THE JOURNEY OF HUS' PROTECTOR INTO THE SERVICE
OF SIGISMUND OF LUXEMBOURG. A FEW REMARKS
ON THE COURT CAREER OF HENRY LEFL OF LAZANY*

This work deals with the turnover of Henry Lefl of Lazany. Henry Lefl of Lazany, who was originally in the service of king Wenceslas IV, changed his mind and appeared in the service of the Czech king's stepbrother Sigismund of Luxembourg. This particular political career of Lefl can illustrate how a group of Sigismund's followers could gradually emerge among the closest fellowmen of Wenceslas IV in the very last years of his reign. Even though we cannot provide authoritative sources supporting our conjectures to a greater extent, it seems that Lefl remained faithful to Wenceslas until the end of the council of Constance when the vibrant Sigismund of Luxembourg started

to play an important role in politics. This was probably the main impetus for the loyal servants of the Prague court that made them realize that being excessively hesitant can push them into political isolation. From this point of view this Lefl's gambit can be considered as an attempt to secure the opportunity for developing his further political career in the service of the successor of the throne.

Mgr. Viktor Pohanka
Ústav historických věd
Filozoficko-přírodovědecká fakulta
Slezská univerzita v Opavě
Bezručovo náměstí 13
746 01 Opava